

Adam Nadolny

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
e-mail: a.nadolny@amu.edu.pl*

Henri Lefebvre i hegemonia ulicy w kontekście oczekiwań klasy kreatywnej w mieście współczesnym

Zarys treści: Rozważania zawarte w niniejszym artykule będą miały na celu ukazanie, w jaki sposób dokonania twórcze oraz rozwój myśli francuskiego filozofa Henri Lefebvre'a wpłynęły na kształtowanie się zjawiska miasta współczesnego w połączeniu z ideą przestrzeni dedykowanej klasie kreatywnej. Z punktu widzenia filozofa znamienne w jego rozważaniach staje się zagadnienie industrializacji, która w jego przekonaniu przyczyniła się do zdegradowania obrazu miasta jako dzieła skończonego, będącego efektem pracy pokoleń. Działalność twórcza oraz zawodowa przedstawicieli klasy kreatywnej może przyczynić się do zmiany obrazu miasta współczesnego oraz zrozumienia, a także odtworzenia idei miasta głoszonej przez filozofa.

Słowa kluczowe: struktura przestrzenna, urbanizacja, filozofia, studia miejskie, klasa kreatywna

Koncepcja miejsca pracy według Henri Lefebvre'a a klasa kreatywna

Celem zawartych rozważań w artykule jest ukazanie znaczenia koncepcji miejsca w twórczości Henri Lefebvre'a¹ (1901–1991). Ta teoria została przedstawiona m.in. w pracy „Production of Space” z roku 1974. Każde miejsce czy też przestrzeń zurbanizowana powinna charakteryzować się pewnego rodzaju ciągłością wynikającą z cyklu historii i czasu, który tę historię tworzy. „Oczywiście, historia przestrzeni nie powinna być w żaden sposób oddalona od historii czasu [...] Punktem wyjścia dla historii miejsca nie może być jedynie opis geograficzny naturalnej przestrzeni, ważne jest studiowanie jej naturalnych rytmów i modyfikacji tych rytmów za pomocą działań ludzkich, zwłaszcza działań związanych z pracą” (Lefebvre 1991, s. 117 w tłumaczeniu autora).

¹ Francuski filozof zajmujący się w swoich licznych pracach m.in. zjawiskiem miejskości, przestrzeni oraz miasta.

Ważnym czynnikiem wpływającym na tworzenie przestrzeni oraz formowanie się zjawisk przestrzennych, które w niej zachodzą, są działania człowieka wynikające z pracy, jaką wykonuje. W ciągu stuleci praca człowieka oraz jego zaangażowanie w jej organizację uległy wielu zmianom. Punktem zwrotnym w historii ludzkości stała się rewolucja przemysłowa, która pozwoliła z jednej strony na wykonywanie niektórych czynności przy użyciu maszyn parowych, co przyczyniło się do przyspieszenia pewnych prac, z drugiej spowodowała, że znaczenie miejsca pracy z uwagi na rozwój urbanistyczny uległo przemodelowaniu oraz zachwianiu.

Wraz z nadejściem wieku pary i szybkim rozwojem społeczeństwa zaczęto dostrzegać niebezpieczeństwa, jakim poddawane jest miasto w wyniku tych działań. Do rozwoju tej dziedziny nauki bez wątpienia przyczyniły się na początku publikacje Fryderyka Engelsa² dotyczące sytuacji ludności zamieszkującej miasta uprzemysłowione w Anglii – „The Condition of Working Class in England” (Londyn 1845 r.). Opisanie trudnych warunków przestrzennych miast przemysłowych, egzystencja ludzi pracujących w fabrykach, ukazanie horroru urbanistycznego mocno zadziałały na wyobraźnię ówczesnych architektów, naukowców i przedstawicieli życia publicznego.

Z punktu widzenia filozofa znamienne w jego rozważaniach staje się zagadnienie wspomnianej industrializacji, która w jego przekonaniu przyczyniła się do zdegradowania obrazu miasta jako dzieła skończonego, będącego efektem pracy pokoleń. Ten sposób rozważań skłania autora także do smutnego stwierdzenia, ukształtowany w ramach ruchów urbanistycznych paradygmat miasta modernistycznego XX w. wytworzył nowe podziały społeczne³ w oparciu o strukturę urbanistyczną miasta nowoczesnego. Miasto modernistyczne odbiegało w znaczący sposób od miasta historycznego, zarówno skalą, jak i formą.

Na tym etapie rozważań należałoby wspomnieć postać austriackiego architekta Camilo Sittego (1843–1903), który był zafascynowany ideą miasta widzianego przez pryzmat przede wszystkim przestrzeni publicznych. Podczas swoich licznych podróży po Europie wielokrotnie szkicował place, ulice i budynki, które w jego przekonaniu charakteryzowały się idealnymi proporcjami, dobrym kształtem oraz ludzką skalą. W swoich pracach przytaczał przykłady przestrzeni stworzonych dla ludzi w taki sposób, że czuli się oni w nich dobrze. Przywoływane przykłady odnosiły się do okresu starożytności, średniowiecza i renesansu. Odwołania do skali przestrzeni miejskiej, w której najważniejszym wyznacznikiem jest człowiek, świadczą o głębokim zakorzenieniu tych wartości w kulturze miasta europejskich. Ten sposób rozumowania koreluje z koncepcją miasta, jaką przytacza filozof w swoich pismach.

Segregacja urbanistyczna mieszkańców wynikająca z modernistycznego systemu kształtowania wnętrza i przestrzeni urbanistycznych nadała wielu miejscom, w tym przypadkach także ulicy, nowy wyraz przestrzenny odbiegający w znacznym

² Fryderyk Engels (1820–1895) wraz z Karolem Marksem są twórcami międzynarodowego ruchu komunistycznego.

³ Henri Lefebvre wprowadza dwie zasadnicze grupy podziału w społeczeństwie. Pierwsza wynika z oddziaływań emocjonalnych członków wspólnoty, druga z podziałów klasowych, które mają przełożenie na kształt przestrzeni zurbanizowanej.

stopniu od wzorców historycznych. Działania urbanistyczne prowadzone w wielu krajach europejskich po II wojnie światowej spowodowały m.in. wyludnienie się śródmieść miast historycznych na rzecz kształtowania nowych dzielnic mieszkaniowych przeznaczonych dla klasy średniej, lokalizowanych na przedmieściach (Chiodelli 2013). Siła lokalnych społeczności oraz podtrzymywanie więzi sąsiedzkich w wielu przypadkach ożywiały miasta. Zastąpienie mieszkańców śródmieścia przez biura, banki i innego tego typu organizacje spowodowało obumieranie tych przestrzeni na rzecz dzielnic peryferyjnych.

Koncepcja idei „nadwyżki sztuki” według Henri Lefebvre’a a klasa kreatywna

Pojawienie się ruchów rewitalizacyjnych w latach 90. XX w. oraz narodziny klasy kreatywnej⁴ zmieniło w zasadniczy sposób postrzeganie przestrzeni miasta. Zasadnicza idea przyświecająca klasie kreatywnej, mianowicie kreowanie swoich oczekiwań w odniesieniu do miasta i tego, co powinno ze sobą nieść, jako zespół przestrzenny, bardzo dobrze wpisuje się w koncepcję przestrzeni propagowaną przez Henri Lefebvre’a w książce „Production of Space”.

W myśl zapatrywań autora na przestrzeń powinna ona cechować się tzw. „nadwyżką sztuki”. Jest to pewnego rodzaju wyznacznik atrakcyjności miasta, a zwłaszcza jego śródmieścia, charakteryzujący się nagromadzeniem wysokiej jakości przestrzeni z punktu widzenia urbanistycznego, którym towarzyszą obiekty architektoniczne również o dużej sile oddziaływania i dużych walorach estetycznych. Ten pewnego rodzaju samonapędzający się tandem urbanistyki i architektury spełnia założenia, które postulował filozof, w taki sposób, że przedstawiciele klasy kreatywnej z uwagi na charakter pracy mogą korzystać z różnego rodzaju przestrzeni publicznych w mieście, które oprócz wspomnianych walorów przestrzennych mają też walory użytkowe, wyspecjalizowane sklepy, restauracje i inne.

Ten punkt widzenia filozofa wpisuje się w rozważania nad zagadnieniem wykorzystania sztuki jako wyznacznika jakości przestrzeni. Oczywiście w nawiązaniu do oczekiwań klasy kreatywnej przestrzeń publiczna jest formą wielowymiarową. Z racji różnego rodzaju interakcji, które w niej zachodzą, istnieje silna potrzeba wykorzystania jej walorów przez przedstawicieli klasy kreatywnej. Przestrzeń publiczna w połączeniu z elementami sztuki oraz architektury, a także urbanistyki pozwala w znaczący sposób na poszerzenie horyzontów. Staje się w pewnym sensie areną nowych poszukiwań twórczych oraz eksplorowania, eksperymentowania czy podejmowania ryzyka. Wspomniane wcześniej czynniki oraz rodzaje interakcji poszerzają zakres działań przestrzennych, których dokonują kreatywni mieszkańcy miasta.

⁴ Klasę kreatywną m.in. według Richarda Floridy tworzą naukowcy, inżynierowie, architekci, projektanci, czyli wszystkie zawody, których funkcja ekonomiczna w gospodarce polega na tworzeniu nowych idei i pomysłów.

Pojęcie materialności przestrzeni

Rozważania, jakie pojawiają się w książce „Production of Space” z roku 1974 dotyczące pracy jako elementu ludzkiej egzystencji, zostały przez filozofa oparte na z teoriach głoszonych przez Marksa. Nie ulega wątpliwości, co podkreślają badacze, że definiowanie tego zjawiska zostało przez Lefebvre’a dostosowane do własnych oczekiwań i prądów myślowych, jakie pojawiły się w Europie na przełomie lat 60. i 70. XX w. Jedną z figur stylistycznych w „Production of Space” jest pojęcie materialności przestrzeni. Przestrzeń, jako forma, ma pewne charakterystyczne elementy, dzięki którym jest rozpoznawalna i diagnozowana przez użytkowników.

Diagnoza przestrzeni może w interpretacji Lefebvre’a być dokonywana za pomocą elementów materialnych, takich jak kamień, drewno i inne. Każdy z tych elementów występuje i występował w przeszłości w przestrzeni miejskiej w różnej postaci. Nie ulega wątpliwości, że możliwość dotknięcia kamiennej rzeźby, skorzystanie z drewnianej ławki jest fragmentem procesu percepcji przestrzeni. W ujęciu filozoficznym wymienione elementy stają się głównymi składnikami procesu transformacji przestrzeni, w tym przypadku – częścią wielkiego procesu, jakim jest sama urbanizacja. Tak zdefiniowana przestrzeń staje się miejscem interakcji zarówno przestrzennych, jak i społecznych. Ważnym elementem w diagnozie przestrzeni są także ludzkie zmysły, takie jak wzrok, słuch, węch oraz smak. Bez nich nie istniałaby możliwość odbioru przestrzeni, która tym samym byłaby całkowicie bezużyteczna.

Wspomniana materialność przestrzeni oraz możliwość jej odczuwania pozwalają na wysnuć wnioski, że dzięki istnieniu materialności powstaje przestrzeń, której zmienność lub stabilność ludzie są w stanie odczuwać. W nawiązaniu do przedstawicieli klasy kreatywnej teoria ta ma zastosowanie w odniesieniu do zasady, w myśl której klasa kreatywna potrzebuje do określenia samoświadomości coraz to nowych bodźców zewnętrznych. Wrażeniowość, jaka towarzyszy odbiorowi przestrzeni, staje się silnym punktem na mapie mentalnej, jaką każdy z członków wspólnoty buduje samodzielnie. Oczywiście budowanie przestrzeni nie jest tylko działaniem samodzielnym, staje się pewnego rodzaju aktem twórczości obywatelskiej, każdego członka wspólnoty.

„Obywatel miasta” według Henri Lefebvre’a jako element samoświadomości klasy kreatywnej

Podążając tym tropem rozważań, przedstawiciele klasy kreatywnej w przestrzeni miasta moglibyśmy zaliczyć poniekąd do grona „obywateli miasta”. Termin ten wprowadzony przez Henri Lefebvre’a odnosi się do pewnej grupy społecznej, która z uwagi na uwarunkowanie społeczne i kulturowe jest predysponowana do użytkowania przestrzeni. Obywatel miasta w myśl koncepcji filozofa jest stworzony do tego, aby wygrywać na wielu płaszczyznach, podobnie jak przedsta-

wiciel klasy kreatywnej. Oczywiście wygrana to także możliwość korzystania ze wszystkich pozytywnych aspektów, jakie niesie ze sobą miasto współczesne.

Konceptualność pracy w kontekście klasy kreatywnej pozwala na to, że jej przedstawiciele są postrzegani przez społeczność miejską jako grupa, a nie pojedynczy odbiorca przestrzeni. Naturalna walka w kierunku zwycięstwa staje się meteorem wielu działań i z tego powodu przedstawiciele grupy docelowej, jaką są „obywatele miasta”, mają możliwość odegrania aktywnej roli w społeczeństwie. Niemniej jednak ta znacząca przewaga intelektualna i finansowa znajduje przełożenie na tworzenie przestrzeni spełniającej oczekiwania klasy kreatywnej. W wielu opracowaniach pojawiają się stwierdzenia, że klasa kreatywna jest nastawiona na kształtowanie czy też budowanie swojego życia codziennego i zawodowego w oparciu o koncepcję kreatywnych doznań (Florida 2011). Z drugiej strony w myśl koncepcji Henri Lefebvre’a, przedstawiciel grupy „obywateli miasta” wyróżnia się daleko idącą niezależnością i samodzielnością, czyli cechami charakterystycznymi dla klasy kreatywnej.

Podsumowując tę część rozważań, należałoby jednoznacznie stwierdzić, że idee, które przyświecały Lefebvre’owi w pracy „Production of Space” z roku 1974, zaprezentowane w niniejszym tekście, w dobry sposób odnoszą się do cech, którymi definiujemy klasę kreatywną. Z jednej strony praca jako element samoświadomości twórczej, która przekłada się na wzrost oczekiwań w stosunku do przestrzeni miasta. Z drugiej sama przestrzeń, która winna charakteryzować się szeroką gamą doznań. Doznania przestrzenne powodują, że członkowie klasy kreatywnej poszukują nowych bodźców, przyciąga ich niewątpliwie lokalna kultura ulicy z jej zmiennością, kolorytem lokalnym, gwarem, ruchem i zmiennością perspektywy.

To poszukiwanie nowych impulsów sprawia, że kreatywni użytkownicy przestrzeni miasta, tak jak wspominałem wcześniej, kierują swoje zainteresowanie w stronę jednej z podstawowych struktur przestrzennych miasta, jaką jest ulica. W dalszych rozważaniach chciałbym ukazać jej znaczenie w wywodach francuskiego filozofa oraz skupić się na podkreśleniu jej znaczenia w odniesieniu do odbioru przestrzeni przez klasę kreatywną.

Ulica jako przestrzeń spotkań w rozważaniach Henri Lefebvre’a

Henri Lefebvre w swoich wywodach na temat przestrzeni spotkań, w książce „The Urban Revolution” z roku 1970, wprowadza pewnego rodzaju krytykę fundamentalnej przestrzeni dla zasad kompozycji miasta, jaką jest ulica. Formułuje tezę, w myśl której przestrzeń ta ulega pewnego rodzaju degradacji, deformacji na skutek przekształcania jej w przestrzeń konsumpcyjną. Ruch ludzi przemierzających miasta, a tym samym ulice, jest warunkowany ilością sklepów, które mogą odwiedzić. Sugeruje, że miasto to pewnego rodzaju forma czasoprzestrzena, w której czas przeznaczony na kupowanie i sprzedawanie jest równy czasowi

kupionemu i sprzedanemu. Ta metafora ma uzmysłwić, jak trudna dla miasta w sensie przestrzennym jest egzystencja w korelacji z gospodarką rynkową i kapitalizmem.

Niemniej jednak rozważania te można także definiować w inny sposób. Krytykowany przez filozofa konsumpcjonizm w przestrzeni nie odbiera jej znaczenia oraz wartości przestrzennych w sensie idei miejskości. Biorąc pod uwagę zapotrzebowanie na różnego rodzaju interakcje przestrzenne, jak już wspomniano wcześniej, stają się dobrym miejscem dla egzystencji klasy kreatywnej. Przestrzeń publiczna, w tym przypadku ulica, jest pojęciem kluczowym dla zrozumienia fenomenu środowiska dedykowanego przedstawicielom grupy tworzącej czy też współtworzącej działania innowacyjne.

W dalszym toku rozważań nad zjawiskiem ulicy Henri Lefebvre wysuwa tezę o zjawisku kolonizacji przestrzeni zurbanizowanej przez różnego rodzaju zjawiska przestrzenne, związane z aktywnością ludzi, które przyczyniają się do jej przywłaszczenia. Są one w opozycji do stanowiska, w którym przestrzeń ulicy pozbawiona tych działań staje się obiektem zapomnianym i cichym w tkance miasta. Z drugiej strony ten swego rodzaju urok zapomnienia i trwania pewnych wartości przestrzennych staje się elementem zainteresowania klasy kreatywnej, która czerpie przyjemność i fascynację z eksplorowania przestrzeni o konkretnych cechach, zarówno kulturowych, jak i społecznych czy też przestrzennych. Zapomnienie, zdegradowanie, upadek stają się wartościami pozytywnymi, dla których warto rozwinąć własną wyobraźnię. Cechą dominującą klasy kreatywnej w przestrzeni miasta jest ciągle zdobywanie nowych umiejętności. To one w pewnym sensie pozwalają na odkrywanie przestrzeni, dzięki takim działaniom przestrzeń miasta historycznego zostaje ponownie odkryta.

W książce „The Urban Revolution” pojawia się bardzo często motyw odwołania do czasów minionych, jakby przeszłość miała stać się punktem spinającym współczesny dyskurs nad miastem. Przeszłość w opinii filozofa staje się ważnym punktem w rozważaniach odnoszących się do zagadnienia teraźniejszości. Miasto historyczne ze swoim bagażem doświadczeń oraz nawarstwiającymi się przestrzeniami świetnie spełnia rolę poligonu doświadczalnego dla odkrywczych działań klasy kreatywnej.

Lefebvre skłania się w swoich rozważaniach do sformułowania tezy, że współczesne miasto stało się samo w sobie pewnego rodzaju nową naturą wykreowaną za pomocą kamienia, szkła i stali, jednak z wykorzystaniem naturalnych żywiołów, takich jak ziemia, powietrze, wiatr, woda i ogień. Druga natura, o której pisze, jest bliźniaczą przestrzenią, w której w opozycji do siebie koegzystują światło i ciemność, woda i kamień, drzewo i metal, czyli w pewnym sensie elementy kształtujące przestrzeń miast, w których żyjemy. Pokazuje wyraziście obraz miasta, które samo w sobie niczego nie kreuje. Aby podtrzymać obiegową opinię o fenomenie popularnych miejsc w mieście, posuwa się do radykalnego stwierdzenia, że ludzie, którzy używają miasta, żyjąc w nim, handlując, spacerując, tworzą je sami zarówno w warstwie mentalnej, jak i materialnej. Miasto w jego przekonaniu służy jedynie jako punkt inicjujący sytuacje przestrzenne, które rozwijając się, tworzą tak potrzebną różnorodność.

Wspomniana różnorodność powoduje, że mimo prowadzonej przez filozofa krytyki współczesnego konsumpcjonizmu miasta jest ono nadal w jego przekonaniu formą otwartą na zmiany, jakie niesie teraźniejszość. W przypadku oczekiwań klasy kreatywnej mówić będziemy o próbie wykorzystania historii jako elementu przyciągającego współczesnego konsumenta przestrzeni miejskiej. Należy podkreślić, że z punktu widzenia osoby tworzącej nowe „produkty” przestrzeń publiczna, w tym przypadku ulica i miasto historyczne, zawsze będzie postrzegana jako miejsce, w którym będzie istniała możliwość poszerzenia horyzontów myślowych, odkrycia nowych rzeczy czy eksperymentowania. Ten rodzaj ludzkiej działalności w przestrzeni można zdefiniować także jako pewnego rodzaju formę hazardu. Odkrywamy nowe miejsca, które nas stymulują i zmieniają nasz pogląd na rzeczywistość, którą widzimy bardzo często przez pryzmat przeszłości.

Przestrzeń ulicy w mieście historycznym pozwala na zatracenie różnic klasowych, pokoleniowych czy też rasowych. Jest to niewątpliwie wartość dodana, dzięki której zaistnieje możliwość nawiązywania mniej formalnych i spontanicznych interakcji przestrzennych. Ten rodzaj działań ludzkich będzie jak najbardziej spójny z głównymi celami, jakie przyświecały filozofowi w jego pracach. Należy tutaj wspomnieć, jak ważne w jego przekonaniu jest formowanie przestrzeni poprzez codzienne interakcje, praktykowanie przestrzeni czy jej zawłaszczanie i oddawanie kolejnym użytkownikom na zasadzie chwilowego użyczenia. Mimo, że przestrzeń ulicy należy do wszystkich, jest ona w pewnym sensie przestrzenią należącą do każdego z użytkowników.

Podsumowanie

W artykule przedstawiono związki, jakie zachodzą pomiędzy filozofią a przestrzenią miasta w ujęciu historycznym odpowiednio do idei, które przyświecają przedstawicielom klasy kreatywnej. Różnorodność doznań, jakie w niej zachodzą, z punktu widzenia filozofa jest bardzo duża i wielowątkowa i dlatego staje się ona miejscem, które w swoich pismach eksploruje. W swoich dywagacjach skupiłem się tylko na kilku wybranych aspektach, które w moim przekonaniu dobitnie świadczą o istniejącej korelacji pomiędzy ideami filozofa a współczesnością widzianą przez pryzmat kreatywności. Mimo że powstałe przemyślenia narodziły się z początkiem lat 70. XX w., są w moim przekonaniu nadal inspirujące i warto się do nich odnieść z punktu widzenia polskiego badacza zjawisk przestrzennych.

W części pierwszej rozważań przedstawiono koncepcję miejsca pracy, jaką stworzył Henri Lefebvre. Jest ona bardzo istotna, ponieważ pozwala na zrozumienie, w jaki sposób praca jako czynnik ludzkiego działania przyczyniła się do stworzenia w jej ostatnim stadium rozwoju idei klasy kreatywnej. Nadwyżka sztuki jako czynnik silnie związany z kreatywnym podejściem do życia pozwala przedstawicielom klasy kreatywnej na jeszcze silniejsze wykorzystanie jego walorów w przestrzeni miasta. Także materialność przestrzeni jest bardzo ważnym czynnikiem sprawczym, bez którego nie istniałaby możliwość kształtowania przestrzeni, w której dochodzi do wspomnianych działań i interakcji. Kolejnym

elementem niniejszej układanki jest tzw. obywatel miasta, który w moim przekonaniu jest tożsamy w swoich oczekiwaniach oraz działaniach z przedstawicielem klasy kreatywnej. Ostatnim elementem niniejszego tekstu jest ukazanie jednej z najważniejszych figur przestrzennych miasta, jaką jest ulica. Tak naprawdę to od niej w historii urbanistyki wiele się zaczęło. Jej kształt oraz nawarstwianie się wzdłuż jej przebiegu budynków i placów pozwala na prześledzenie odwiecznego cyklu kształtowania się miast, które współcześnie są odkrywane na nowo przez przedstawicieli klasy kreatywnej.

Klasa kreatywna stała się tematem wielu opracowań, w których ukazany został jej wpływ na zjawisko miejskości, a także odbiór przestrzeni, przede wszystkim miejskich. Dzięki takiemu podejściu udało się stworzyć platformę, która pozwoliła na ponowne odkrycie fenomenu miejskości widzianego przez pryzmat historii w połączeniu z działaniami ludzkimi.

Podsumowując, musimy cały czas pamiętać o zasadzie, w myśl której dzięki ludzkim działaniom miasta każdego dnia się zmieniają. Ta siła w przypadku jednych miast pcha je ku lepszemu przyszłości, a w przypadku innych do zagłady. Oczywiście nie wolno zapominać o klasie kreatywnej, która ten ruch ku przyszłości zawsze będzie wykonywała pierwsza.

Literatura

Lefebvre A. 1991. *Production of Space*. Blackwell Publishing.

Lefebvre A. 2003. *The Urban Revolution*. University of Minnesota Press, Minneapolis, London.

Florida R. 2011. *Narodziny klasy kreatywnej*. Narodowe Centrum Kultury.

Chiodelli F. 2013. Planning and urban citizenship: suggestions from the thoughts of Henri Lefebvre, *Planning Perspectives*, 28, 3: 487–494.

Henri Lefebvre and hegemony of the street in the context of the expectations of a modern city creative class.

Henri Lefebvre and street hegemony in the context of expectations of the creative class in a modern city

Summary: Considerations included in this article shall be aimed to present how the creative activities and the development of the ideas of the French philosopher, Henri Lefebvre, affected the shaping of a modern city as combined with the idea of space dedicated to the creative class. The philosopher gave much thought to the issue of industrialisation, which, in his opinion, was a factor contributing to the degradation of the city image as a complete work of a number of generations. The creative and professional activity of the representatives of the creative class can bring about the change of the modern city image, can contribute to the understanding of the idea of the city as propagated by Henri Lefebvre and to the recreation thereof.

Key words: structure of space, urbanisation, philosophy, urban studies, creative class